

‘Samenwerking tussen boer en jager is buitengewoon belangrijk’

Scherpere beleidsregels voor tegemoetkoming in faunaschade, het loslaten van het nulstandbeleid voor edelherten en wilde zwijnen, de vanuit Brussel gedicteerde vergroeningsopgave, ontpoldering in het kader van natuurcompensatie, dit en nog veel meer krijgen boeren anno 2016 voor de kiezen. Reden genoeg om in gesprek te gaan met Annette van Velde, agrarisch ondernemer en waarnemend voorzitter van LTO Noord.

Tekst en portretfoto Eimer Wieldraaijer

Wat is uw voornaamste drijfveer om u in te zetten voor LTO (Land- en Tuinbouworganisatie)?

Als zelfstandig ondernemer - samen met uw man runt u een melkveehouderij - heeft u immers vast niet over gebrek aan werkzaamheden te klagen. Vanwaar deze ‘drive’? ‘Mijn man en ik hebben een fantastisch bedrijf, maar we hebben ons altijd georiënteerd op zaken naast dat bedrijf. Je handen vol hebben aan je dagelijkse werk is geen belemmering om daarnaast andere dingen te doen. Belangenbehartiging voor boeren vind ik ontzettend belangrijk. Boeren hebben daar recht op. Als primaire producent zijn ze vrij kwetsbaar. Veel te vaak komt de

rekening te liggen bij die primaire producent. Iedereen is in staat zijn kosten door te berekenen, behalve de boer. Om die reden doe ik er mijn uiterste best voor om de belangen van boeren te verdedigen. Dát is mijn motivatie.’

En als het gaat om de samenleving als geheel?

‘Als boer lever je niet alleen onmisbare producten aan de samenleving, maar je voegt ook waarde toe aan dat product door de manier waarop je ze produceert en met wie je dat doet. Als ondernemer moet je aanvoelen wat er in de samenleving speelt. Het is van belang dat je actief stakeholders zoekt en in allerlei zaken samen optrekt. Als boer maak je deel uit van het landschap, je maakt deel uit van de leefbaarheid op het platteland, je maakt deel uit van het economische klimaat, en dat zijn allemaal onderwerpen die ik ook belangrijk vind.’

Speelt het aspect van duurzaamheid - inmiddels een containerbegrip - ook een rol?

‘Het woord duurzaamheid wordt inderdaad te pas en te onpas gebruikt, maar dat neemt niet weg dat we altijd moeten kijken hoe het beter, schoner, efficiënter en groener kan. In feite is dat iets wat de agrarische sector altijd al heeft gedaan. Als je ziet wat er de laatste decennia op dat vlak allemaal aan vooruitgang is geboekt, sta je versteld.’

Toch laat het imago van de boer vaak te wensen over.

‘Misschien heeft het ermee te maken dat innovaties meestal gepaard gaan met technische oplossingen. Op de een of andere manier vinden veel mensen het prettig om technische vooruitgang te begroeten als het gaat om het koken van hun eten of het doen van hun was, maar stellen

ANNETTE VAN VELDE (LTO)

We moeten altijd kijken hoe het beter, schoner, efficiënter en groener kan

Foto: Meijco van Velzen

Foto: Faunafonds

‘Als boer weet je dat wildschade erbij hoort. Dat accepteer je, zolang het binnen de perken blijft. Maar je wilt als ondernemer geen onevenredige schade lijden’

ze dat minder op prijs bij het landbouwbedrijf. Terwijl het in het algemeen gaat om verbeteringen die ten goede komen aan het milieu en aan het dierenwelzijn.’

Ziet u in die onderwaardering een parallel met de jagers?

‘Op ons veld in Groningen zitten wat hazen, eenden en reeën, meer niet. Eén keer per jaar komen jagers daar enkele exemplaren van oogsten. Dan krijgen ook wij een paar hazen of eenden. Verder koop ik van een andere jager elk jaar een ree, die in onze vriezer verdwijnt, want ik ben dol op wild. Lekker, authentiek én verantwoord eten. In mijn ogen is daar niks mis mee.’

Heeft u als ondernemer te kampen met faunashade?

‘Ja, die wordt veroorzaakt door ganzen en zwanen, maar dat melden we niet.’

Waarom niet?

‘Omdat we niet al die papieren rompslomp willen doorworstelen. Het is teveel gedoe, en als je ziet hoe hoog je eigen schade en hoe laag je vergoeding is... Verkeerde energie.’

‘Samen met de jager kun je ervoor zorgen dat de aanwezigheid van dieren niet uit de klauwen loopt, maar dat je ze adequaat beheert’

Als iedereen zo redeneert, krijg je geen goed beeld van de situatie in heel Nederland.

‘De beleidsregels voor een tegemoetkoming in faunashade zijn aangescherpt. In de praktijk heeft dit tot gevolg dat de individuele boer vaak denkt: laat maar zitten. Als LTO hebben we daarom gepleit voor een kosteloos meldpunt, waar je wel de schade registreert maar geen vergoeding aanvraagt. Je hoeft niet te betalen en niet al die papieren in te vullen, maar op die manier krijgen we wel een beeld van de omvang van de totale schade in ons land. Ik ben tevreden dat dit meldpunt er nu is, want een totaalplaatje van de schade is wel belangrijk.’

Faunashade hoort bij het boerenbedrijf.

‘Agrariërs zijn zich ervan bewust dat ze hun grond delen met wilde dieren en planten. Dat maakt integraal deel uit van hun bedrijf. Ik vind het prachtig als ik reeën of hazen over mijn land zie lopen. Ook een koppel ganzen vind ik een mooi gezicht, al zijn het er tegenwoordig wel wat veel. Als boer weet je dat wildschade erbij hoort. Dat accepteer je, zolang het binnen de perken blijft. Maar je wilt als ondernemer geen onevenredige schade lijden.’

Het loopt op veel plaatsen de spuigaten uit?

‘Ja, en dat is een serieuze kwestie.’

Foto: Andrew Balcombe

Wordt het probleem nog onvoldoende erkend?

‘Ik vrees dat er vaak weerstand bestaat om het op te lossen. Wil je echt wat aan een probleem doen, zoals we dat nu bij de ganzen ondervinden, dan zul je immers nogal wat dieren moeten doden. Daarom is het essentieel dat je met elkaar een bepaald traject afsprekt. Een traject dat uit drie stadia bestaat: beheren, bestrijden en vergoeden. Het begint bij beheren. In goed overleg moet je daar samen op inzetten. Daarom proberen we bij LTO boeren ervan te overtuigen hoe belangrijk het is contact op te nemen met hun jager, als er een koppel ganzen of zwanen op hun land zit. Samen met de jager kun je er immers voor zorgen dat de aanwezigheid van die dieren niet uit de klauwen loopt, maar dat je ze adequaat beheert. Die samenwerking tussen boer en jager is buitengewoon belangrijk. De jager kan de boer informeren over het faunaregistratiesysteem, hem adviezen geven om schade te voorkomen en hem ondersteunen in zijn streven naar schadebeperking.’

Hoe zou u de situatie ten aanzien van de ganzen typeren?

‘Dat we in een situatie zijn beland dat je iets moet gaan doen wat niemand wil. Daarom maak ik mij ook zorgen om het loslaten van het nulstandbeleid voor edelherten en wilde zwijnen in een aantal gebieden. In mijn ogen is dat een ondoordacht besluit. Ook hier geldt: je zou allereerst met elkaar het traject moeten afspreken om een en ander op termijn beheersbaar te houden. Anders krijgen we dezelfde toestanden als in Zandvoort. Iedereen vindt dat vreselijk. Niet alleen de burgers en de boeren, maar ook de jagers.’

‘Je zou allereerst met elkaar het traject moeten afspreken om de gevolgen van het loslaten van het nulstandbeleid op termijn beheersbaar te houden. Anders krijgen we dezelfde toestanden als in Zandvoort’

Foto: Eline de Jong

Foto: Lonneke Wiggers

Ik zou het mooi vinden als ook landschapselementen worden meegenomen in de Europese vergroeningsopgave

Wat zou er in zo'n traject allemaal moeten worden vastgelegd?

'Welke omvang de wildpopulatie mag hebben, welk budget er is om schade te vergoeden, maar ik ben bang dat niks van dat alles goed is doordacht. Volgens mij zijn er nog helemaal geen financiën uitgetrokken voor de gevolgen van het loslaten van het nulstandbeleid. Het is toch absurd dat je er dus van uitgaat dat de boer die schade wel zal incasseren? In feite besluit de overheid gewoon om niks te doen, om alles op zijn beloop te laten. Dat neemt niet weg dat ik van mening ben dat boeren, jagers en terreinbeherende organisaties (TBO's) in dit geval met elkaar tot een oplossing moeten zien te komen. Bijvoorbeeld doordat de TBO's zullen zeggen: wij gaan een deel van onze terreinen bemesten, zodat daar meer edelherten blijven. Als LTO werken we er hard aan alle neuzen dezelfde kant op te krijgen.'

Europa legt boeren een vergroeningsopgave op (braakligging, et cetera), terwijl veel jagers de urgentie van biotoopverbetering ervaren. Ziet u daar kansen om samen op te trekken?

'Ik zou het mooi vinden als daarin ook landschapselementen worden meegenomen, want die kunnen bijdragen aan goede biotopen. Waarom laten we die niet evenzeer meetellen?'

Foto: Meijco van Velzen

De teruggang van de weidevogels wordt vaak op het conto geschreven van de moderne agrarische bedrijfsvoering. Denk aan zaken als ontwatering, intensief maaien, en dergelijke.

'Het is uiteraard niet goed om te gaan maaien tijdens het broedseizoen. Dit jaar is er dan ook een premie voor boeren die vroeg gaan weiden. Dan hoeven ze niet te maaien tegen de tijd dat er kuikens zijn. Daarnaast is er een mooi initiatief van Ark en Eemlandschap, een collectief en een agrarische natuurvereniging die de uitdaging zijn aangegaan een combinatie te maken van intensieve veehouderij en extensief weidevogelbeheer. Zij zijn een experiment gestart met 1500 hectare weidevogelgebied en 44 plas-dras-locaties. Ik wil er maar mee zeggen dat boeren op diverse plaatsen in het land wel degelijk oog hebben voor de weidevogels.'

Wordt een project als in Eemland bij succes landelijk uitgerold?

'Wanneer deze pilot een succes wordt, dan kan het zeker als inspiratie dienen. Belangrijk voor succes is dat je boeren die eraan meedoen schadeloos moet stellen voor gederfde inkomsten. Daar moeten wel budgetten tegenover staan. We kunnen als samenleving toch niet van de boer verwachten dat hij alles voor zijn rekening neemt? Boeren zijn echt wel gesteld op weidevogels. Ze vinden het

heus niet erg om om te rijden op de trekker, een stukje plas-dras te doen, maar hoe moeten zij dat duurzaam volhouden voor langere tijd als ze de consequenties vooral in eigen portemonnee voelen?'

Hoe ziet de toekomst van de landbouw in ons land eruit? Is het einde van schaalvergroting en intensivering in zicht? Behoort natuurinclusieve landbouw tot de mogelijkheden?

'Ik voorspel dat de schaalvergroting zal doorgaan. In het algemeen is het namelijk van belang dat bedrijven zich kunnen blijven ontwikkelen. Dat heeft ook met duurzaamheid te maken. Verder is het van belang dat er ruimte is voor diversiteit. Er moet plek zijn voor biologische bedrijven, voor bedrijven die zich specialiseren en voor bedrijven die zich verbreden. Dat hangt af van het type ondernemer en van de lokale situatie. Sommige bedrijven zullen kiezen voor agrarisch natuurbeheer omdat zij in een regio actief zijn die zich daarvoor leent. Behalve waarnemend voorzitter van LTO Noord ben ik voorzitter LTO Multifunctionele Landbouw. Een op de vijf agrarische ondernemers doet aan verbrede landbouw, maar het is logisch dat je - wanneer je veel consumenten in de nabijheid hebt - makkelijker korte ketens kunt realiseren dan wanneer je in Oost-Groningen boert.'

Is diversiteit goed voor de sector?

'In mijn ogen wel. Het biedt diverse ontwikkelmogelijkheden. Het landschap wordt er aantrekkelijker van.

Goede landbouwgrond moet je behouden voor voedselproductie

Maar het betekent eveneens dat je andere verdienmodellen moet kunnen realiseren dan alleen specialisatie en schaalvergroting. Die diversiteit is er nu, en ik verwacht dat die zal blijven.'

Er is veel te doen over ontpoldering in het kader van natuurcompensatie, zoals in de Hedwigepolder. Hoe kijkt u aan tegen dit soort maatregelen?

'Ook in Groningen hebben we te maken met natuurcompensatie. Nog niet zolang geleden is er in verband met de uitbreiding van de Eemshaven een prachtig stuk pootaardappelgrond omgezet in natuur. Dat druist tegen mijn gevoel in. Goede landbouwgrond moet je behouden voor voedselproductie. Laten we eerst proberen in de reeds bestaande natuurgebieden onze doelstellingen te halen, want dat is nu bij lange na niet het geval.'

Is het nog leuk in deze tijd boer te zijn?

'Jazeker. Wat is er mooier dan in het voorjaar het gemaaid gras te ruiken en 's zomers over je land te lopen om te zien hoe de gewassen ervoor staan? Of op een koude wintermorgen in de stal tussen die warme koeienlijven te lopen? Dat is toch een fantastisch beroep!'

Foto: Jan van der Greef

LTO Nederland is een samenwerkingsverband van LTO Noord, ZLTO en LLTB en vertegenwoordigt bijna 50.000 agrarische ondernemers in ons land. Algemeen voorzitter is Albert Jan Maat. (Waarnemend) voorzitter van LTO Noord en voorzitter LTO Multifunctionele Landbouw is Annette van Velde, die samen met haar man een melkveebedrijf met 160 koeien runt in Kantens (kop van Groningen). LTO Noord is werkzaam in de negen provincies boven de grote rivieren en heeft vestigingen in Zwolle (hoofdkantoor), Drachten en Haarlem. Naast haar werk voor LTO is Van Velde tevens bestuurlijk actief voor European Dairy Farmers, het netwerk van Europese melkveehouders.